

Eestimaa saksa kunstniku mustas kastis

Teatrikülgede palvel
räägib teatraliseeritud
ilmanägemise võimalu-
sest Saksamaal Rhein-
land-Pfalzi liidumaal
Herrsteinis elav ja töötav
kunstnik Michael Franz
(1953).

Teater on kõik, mis mind
ümbritseb. Jaa, kui ma
näiteks lähen toast välja, siis
juba algab teater. Mulle, ku-
jutavale kunstnikule, kes ma
alustasin 80ndate aastate al-
guses lavastuslike aktsioo-
nidega (*performance* itega), on
teater väga südamelähedane.
Just sel ajal aktiveerus
Saksamaal nn roheline liiku-
mine, tegin koostööd Joseh
Beuysi ja teiste n-ö aktsioo-
nikunstnikega. Neid aktsi-
oone võib vaadata kui poliit-
tilist teatrit, olin siis noor ja
lootsin sellest midagi suurt,
mis muudaks maailma.
Muutus vaid maailm minu
sees.

Kunstnik on uute tähenduste teostaja

Kunstnik peab olema vaba,
peab mõtlema vabalt, peab
ületama geograafilisi ja poliit-
tilisi piire ning arusaamu. See
ei tähenda seda, et ma oleks
mingi illegaal või asotsiaal,
aga kunstnik peab ületama
kõik piirid, siis saab temast
tõeliselt vaba looja. Uute
tähenduste teostaja.

Mulle on kõige tähtsam siin
ilmas tükk leiba ja kunst.
Kunst on piirideta suhtlemis-
vahend nagu muusikagi.
Kunst on kommunikatsioon,
mis ei tunne mingeid geograa-
filisi ega ajalisi piire.

Suhtlen paljude kunstnike-
ga, kes on juba ammu surnud,
nende tööde abil – looming
inspireerib ja õpetab. Vana-
delt meestelt on alati midagi
õppida. Näiteks Giacometti,
Picasso, Paul Klee, Ma-
levitch...

Inimese elu ajaloolisel teatrilaval

Kazimir Malevitch, võtame
näiteks tema kõige kuulsama
ja tuntuma töö – Must ruut
valgel taustal –, see on ju geni-
aalne lavakujundus, ehtne
blackbox. Aga mitte ainult.

Minu jaoks on see nagu inimese elu: vaata nüüd neid nelja külge eraldi, esimene külg on kui inimese sünd ja lapsepõlv, teine on noorus, kolmas täiskasvanu aeg, mis pöördub vananemiseks ja surmaks, mis kohe muutub/pöördub taas kellegi uueks sünniks. Pidev liikumine järs-
kude pöörangutega. Raugana muutub inimene jälle titeks ja kandiline ruut saab täis. Pimedus on täis erinevaid

Eestimaa saksa kunstniku mustas kastis. Michael Franz 2006. aasta suvel Matsalu lahe ääres.

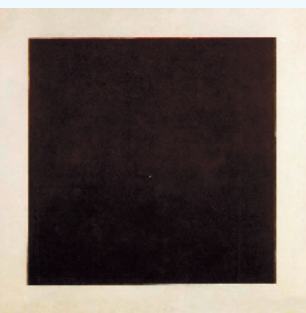
ANU ÕUNAPUU foto

Michael Franz

1953 sündis Weierbachis Idar-Obersteinis
1972-1982 pedagoogiline töö Maisenheimis
1981 FIU Ateljee (J. Beuys, J. Stüttgen) Düsseldorfis
1985 ateljeekool (koos Willi Krausiga) Kirnis
1997 vabakutseline kunstnik Herrsteinis

Grupi- ja isiknäitused (valik)

1984 - Kunsthalle Seoul Korea (H. Antes, J. Beuys, G. Gaub-

Kazimir Malevitch "Must ruut valgel taustal", maal valmis 1913. aastal.

Allikas: internet

ner, O. Piene, G. Richter, G. Uecker jt)
1985 - "Biennale des Friedens", Kunsthau und Kunstverein Hamburg mit J. Cage, Christo, Sol Lewitt, J. Partenheimer jt

1987 - Personaalnäitus, Galerie Roland Angst Münchenis

2004 - Personaalnäitus "Estland/Eesti" Tallinnas Hobusepea galeriis

sünnimusi ja saladusi, täpselt nagu inimese elu. Nagu minu elu. Ja näiteks Eestimaa on minu mustas ruudus.

Eesti on minu hinge jätnud väga sügavad jäljed, teie maa on minu jaoks ka ajalooline teatrilava. Vana eesti kultuur, maastik ja ka inimesed, keda ma olen kohanud, on minu tööd innustanud ja inspireerinud.

Alates 1986. aastast on Eesti minu jaoks eriti aktuaalne, siis puutus mulle kätte A. Petersoni raamat „Õhtu kamina ees“, pärast selle raamatu lugemist tahtsin esimest korda tulla Eestisse.

Nüüd olen siin juba kol-

mandat korda ja tulen ikka ja jälle tagasi. Tean, et siin on aegade vältel peremehet-
senud sakslased, taanlased, rootslased, venelased... nüüd peremehetsevad siin ameeriklased, inglased, soomlased, itaallased... Loomulikult mitte tule ja mõõgaga, vaid raha ja mentaliteediga, mis on vahest veelgi valusam ja võõram. Mulle pakub lihtsa kaluri seltskond rohkem kui mõne uue „anastaja“ oma. Jaa, Saksamaa on samuti olnud okupeeritud sellesama NSV Liidu poolt, samas on Saksamaa saatnud korda metsikusi nii teie maal kui ka mujal Euroopas. Seegi on hir-

mus teater, mida tegid ja nautisid maniakid Ribbentrop ja Molotov.

Koledad Coca-Cola reklaamid kalurikülas

Euroopa on alati olnud üks nn liit, nii kunsti kui ka kirjanduse kaudu. Tõsi, olid ülitugevad poliitilised piirid, mis takistasid kogu kultuuri vaba arengut, nüüd õnneks on need purustatud. Kahjuks on Euroopas ikka veel poliitikuid, keda poleks tegelikult üldse vaja, aga ometi nad eksisteerivad ja segavad meid uuel tundmatul viisil.

Üks teie vana kirjanik, nimi ei tule meelde, on kirjutanud umbes nii, et saagem eurooplasteks, aga jäägem eestlasteks. Kirjutan sellele hüüdlausele kahe käega alla, eriti sellepärast, et te peate jääma eestlasteks, peate säilitama selle vana, mis teil on väärtuslikku. Kole ja ehmatav on vaadata Coca-Cola reklaame pisikeses kalurikülas, aga ka sellest peab aru saama – see on Ameerika ja Euroopa, suurte rahade liit. Ja raha on ju ometi vaja.

Naljakas ja kurb on vaadata pisikesi poisse-tüdrukuid Tallinnas, kes jalutavad tänaval, hirmkallis mobiiltelefon kaelas, ja ümberringi vuravad ainult Jeebid ja Lexused, klaasist pilvelõhkujad... samas vaid paarkümmend kilomeetrit pealinnast kohtan aga kirjeldamatut viletsust, lollust ja soppa. Kurb.

Kõnts võitleb intelligentsiga

Mida ma alati mõtlen ja ka ütlen - nüüd me peame kõik

Sööge sitta, intelligendid

Sööge kahe suupoolega ja vahetpidamata. Sokutage ennast labastesse reklaamidesse. Esinege suvetuuridel. Kippuge kroonikate esikülgedele. Salake ennast maha, peaasi, et makstakse. Lavastage nõmedust ja laulge lollusi. Kartke olla vanad ja elunäinud. Ärge mõelge, sest selle eest ei maksta.

Ma olen kaisukaru. Margus leidis mu Lihulast, kristliku kaltsupoe alumiselt tolmuselt riulilt. Mu nimi on Teddy, täpselt nagu mu kümnetel miljonitel suguvendadel. Olgu öeldud, et mul on nende kõigiga säilinud virtuaalne side. Me suhtleme ja ma tean.

Seal tolmus lesides kippus ununema mu päritolu. Rääkimata enesetundest ja kindlusest, mis oleks mul lubanud nähtuste ja protsesside üle sõna võtta. Aga mul oli aega mõelda. Mu mõttetöö oligi põhjus, miks mind sinna tolmuma ei jäetud. Põhjus, miks ma ei lõpetanud prügikastis.

Nüüd ma edutasin ennast kuningaks. Mu nimi on Uubu. Ja ma kehutan teid kallale kõigele, mis on labane. Kõigele, mis pole väärikas. Ahmake labasust, looge ja lehvitage. Kui te siin Eestis ennast edasi ja ikka alaväärse, rõhutud ja mahajäetud orjarahvana tunnete, niimoodi jalad tugevalt maas ja pea jalgevahel, siis ei ole enam lootust. Kiskuge jalad maast. Olge kohe suured, kohe staarid, kohe kultus, kohe mega ja giga.

Pidage suu ja ärge hakake vastu, siis on lootust pääseda maailma. Hõljuma maa ja taeva vahel. Maailmas on publik ja rahval raha. Raha ei haise.

Ma hoiatan teid massile vastu astumast. Õelge ikka, et teie jaoks on pühad laulupidu ja lapitekk. Valetage, siis ja ainult siis võite ka teie saada endale luksusauto, suvila ja puhkused Egiptimaal.

Kaotage mälu ja kui te ei saa sellega hakkama, siis tehke vähemalt nägu, et teil seda pole. Nuusutage tuult ja olge tuulelipp. Ma kardan, ausalt.

Teatrikülgede toimetaja Margus Mikomäe
kaisukaru ja kuningas, Uubu

ühise Euroopa eest väljas olema, meil peab olema ühine mure meie tuleviku pärast. Kui näiteks teil siin midagi juhtub, ei saa ega tohi ma enam kodus rahulikult õlut juua ja jalgpalli vaadata, vaid pean tõttama appi.

Ilma naljata! Näiteks eile ma lugesin ajalehest, et teil siin on grupp hullumeelseid, kes ähvardavad põletada paljaks kogu Eestimaa, kui pronkssõdurit ära ei viida. No see on ju ehtne terror, täpselt sama, mis toimub Lähis-Idas. Eestimaa Tuhastajad – no on alles nimi! Need on tõeliselt haiged inimesed, samas eriti ohtlikud kurjategijad, kes tuleks ühiskonnast isoleerida. Nero-kompleks?!

Uusnatse (rahvuslasi) on ka Saksamaal tohutult palju; enamikus on nad tõelised lollpead, kõnts, kes võitleb intelligentsiga. Sama tundub olevat siin. Sellest on väga kahju, et teie valitsus laseb sellistel asjadel sündida. Keda kardab teie valitsus? Moskvat?

Tehke pronkssõdurist kunst

Kummaline, Saksamaa mitmes linnas on sellised mälestussambad Vene sõduritele,

nende ümber ei lööda mingit tantsu, ei jooda viina ega ka ähvardata. Peaks helistama Christole (kunstnik, kes on kangasse pakkinud muuseumi ka Saksa Riigipäevahoone), las pakib selle õnnetu kuju sisse ja signeerib kui enda kunstiteose! See aktsioon maksaks teie riigile palju vähem kui ööpäevane politseivalve ja kärssavad Eestimaa metsad, lisaks saaksite kuulsaks kogu maailmas.

Üks tavaline sakslane ei tea Eestist mitte midagi, praegune väljend – tuhkagi! Metsade põlemise taustal kõlab eriti jubedalt. Sellepärast peakski Euroopa televisioonis ja muus meedias rääkima rohkem Euroopa riikidest, mis juhtus, mis juhtub, miks juhtus jne... Et inimesed teaks.

Teie metsad on meie ühine mure. Kahjuks põrkab tõeline uudis ja ehtne kultuur ikka veel vastu kilpi, kuhu on kirjutatud Coca-Cola ja Always.

Ajalike asjade reklaamimine on ikka veel tähtsam kui ajatud kunstid. Aga mitte enam kauaks, loodan seda südamest.